

Agnieszka Sobol

DESIGN W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wprowadzenie

Pojęcie zrównoważonego rozwoju (sustainable development) staje się coraz bardziej interdyscyplinarne, a tym samym bardziej pojemne. Wkracza w coraz to nowe rewiry funkcjonowania człowieka. Nie omija także sfery kształtowania przestrzeni publicznej i miejskiego designu¹. Nie ma właściwie obszaru, w którym nie pojawiałyby się hasła: zrównoważony, eko, zielony, odpowiedzialny, a wszystkie w mniej lub bardziej kompleksowy i bezpośredni sposób nawiązują do procesu zrównoważonego rozwoju. Jednak nowatorstwo projektów nie odnosi się wyłącznie do tego, jak przestrzeń czy jej poszczególne elementy wyglądają i jaką funkcję pełnią, lecz także w jaką relację wchodzi z otoczeniem. Współczesne projektowanie w coraz większym stopniu uwzględnia rozwiązania systemowe². Postęp cywilizacyjny, jego pozytywne i negatywne konsekwencje wpływają na sposób postrzegania świata, a świadomość zmian przyczynia się do stosowania nowych technologii, materiałów i form.

Od lat dziewięćdziesiątych XX wieku wraz ze zmianami cywilizacyjnymi rozumienie pojęcia zrównoważonego rozwoju poddawane jest ciągłej transformacji. W procesie tym akcent przesunął się od czynników środowiskowych, poprzez ekonomiczne na kwestie społeczne. Znamienne jest, iż podkreślanie roli czynnika ludzkiego wspólne jest dla różnych środowisk i grup zawodowych. W odniesieniu do projektowania przejawia się to w nurcie tzw. designu zrównoważonego, społecznie zaangażowanego czy odpowiedzialnego.

¹ W literaturze przedmiotu stosowana jest także spolszczona terminologia, tj. dizajn.

² P. Rojek-Adamek, G. Gawron: O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych. Zamek Cieszyn, Cieszyn 2011, s. 12-13.

Znaczenie czynników społecznych widoczne jest także w zrównoważonym kształtowaniu przestrzeni miejskiej. Akcent humanistyczny w tym przypadku odnosi się m.in. do mechanizmu uspołecznienia kształtowania przestrzeni miejskiej. Przestrzeń publiczna to bowiem przede wszystkim miejsce rozlicznych interakcji międzyludzkich, tych biernych i czynnych, zamierzonych i spontanicznych. W świetle zrównoważonego projektowania zmiany urbanistyczne i architektoniczne to nie jest wyłącznie zadanie dla ekspertów – urbanistów, architektów, projektantów. Wpływ na kształtowanie przestrzeni publicznej powinna mieć także zamieszkująca ją społeczność.

Aspekt społeczny wiąże się także z edukacyjną rolą poszczególnych projektów poprzez zawarte komunikaty uświadamiające i informujące mieszkańców. Design może zatem odgrywać rolę szerszą, aniżeli tylko poprzez tradycyjnie rozumiane atrybuty użytkowe. Może stanowić środek kreacji zmian stylów życia i postępu, a poszczególne elementy miejskiego designu mogą być źródłem oddziaływania społecznego poprzez treści edukacyjne i perswazję.

Na skalę ogólnopolską temat zrównoważonego kształtowania przestrzeni publicznej jest słabo rozpoznany. Znane są jednak przykłady „dobrych praktyk”, które w mniej lub bardziej wymierny sposób poprawiają estetykę oraz funkcjonalność otoczenia i przyczyniają się do poprawy jakości życia. Poszczególne miasta czy regiony dostrzegają wagę zrównoważonego designu w kształtowaniu ich wizerunku. Relatywnie dobre osiągnięcia, jak na polskie warunki, ma w tym zakresie województwo śląskie, które w 2005 roku powołało Zamek Cieszyn jako placówkę promującą design, wzornictwo i sztukę o profilu w dużym stopniu ukierunkowanym na zrównoważony rozwój. Zamek jest prężnie działającą instytucją, która jest już powszechnie rozpoznawalna m.in. przez konkurs „Śląska Rzecz”.

Celem artykułu jest wskazanie znaczenia projektowania przestrzeni publicznej oraz uspołecznienia tego procesu w kontekście lokalnego rozwoju zrównoważonego. Ponadto, biorąc pod uwagę liczne korzyści jakie przynosi zrównoważone projektowanie dla miast i jakości życia ich mieszkańców, ważne jest szersze rozpoznanie tematu i upowszechnianie dobrych praktyk z nim związanych.

1. Design zrównoważony

O projektowaniu zrównoważonym, jeszcze wówczas tak nienazywanym, pisał już w 1971 roku Victor Papanek w swojej słynnej pozycji: „Design dla prawdziwego świata: ekologia człowieka i społeczna zmiana” (V. Papanek: De-

sign for the real world: human ecology and social change. Pantheon Books, New York 1971). Publikacja ta prezentuje pionierskie poglądy wpisujące się w nurt zrównoważonego rozwoju, które pomimo upływu wielu lat nie straciły na znaczeniu. Rdzeniem wywodu Papanka jest człowiek i jego jakość życia. Akcent na aspekty społeczne, których ważność podkreślana jest aktualnie, po latach ewolucji teorii zrównoważonego rozwoju widoczny jest w jego motcie: „Jedynym ważnym aspektem projektowania jest to, jak odnosi się ono do człowieka”.

Na gruncie powiązania działalności projektowej i idei zrównoważonego rozwoju stworzony został termin design zrównoważony (sustainable design). Design zrównoważony łączy się z takimi kwestiami, jak ochrona środowiska naturalnego i odpowiedzialność. Jest to filozofia projektowania, w której środowisko naturalne, człowiek i efekty jego działalności funkcjonują we wzajemnej symbiozie. Przejawem designu zrównoważonego jest minimalizacja wpływu człowieka na środowisko naturalne. Nie bez znaczenia są zatem takie kwestie, jak wpływ technologii na środowisko, stosowanie zasobów odnawialnych i materiałooszczędność, wodooszczędność, energooszczędność, forma transportu i odległość, gospodarka odpadami, toksyczność. Jednym z kierunków jest ponadto promocja idei demontażu.

Rozwój designu zrównoważonego jest odpowiedzią na zmiany w sferze społecznej i gospodarczej, bliższe naturze i człowiekowi rozumienie postępu cywilizacyjnego i kształtowanie się nowych wartości. Jego upowszechnianie postrzegać można jako reakcję na niszczenie ekosystemów i utratę bioróżnorodności, a także unifikację kultury.

Design zrównoważony stanowi przeciwwagę dla powszechnej standaryzacji kultury i promuje lokalność. Specyfika lokalna, kultura i historia danego miejsca mogą stanowić źródło inspiracji stymulujące nowe rozwiązania urbanistyczne, architektoniczne czy inżynierskie. Powiązanie projektu z lokalizacją przynosi złożone korzyści od wymiernych, np. ograniczenia transportu, po te niematerialne, np. nawiązanie do tradycji i budowanie tożsamości lokalnej.

Trend rozwoju designu zrównoważonego wskazuje, iż projekty z nim związane coraz rzadziej postrzegane są w kategoriach wytworów alternatywnych czy niszowych. Design zrównoważony staje się powoli równoprawnym stylem projektowania w stosunku do metod tradycyjnych. Różnica dla konsumenta czy użytkownika jest jednak znacząca. Produkty designu zrównoważonego, poza aspektami ekonomicznymi, tj. oszczędnym gospodarowaniem środkami finansowymi i związanym z tym zyskiem dla producenta, spełniają jednocześnie kryterium dbałości o środowisko naturalne oraz zdrowie i bezpieczeństwo ludzi. Żaden z powyższych aspektów nie może być pominięty. Ponieważ, jak pokazują

badania zespołu Ronalda Ingleharta³, w krajach rozwiniętych kategorii tzw. postmaterialne i wartości z nim związane nabierają na znaczeniu, to design zrównoważony staje się coraz bardziej popularny. Wzrost świadomości konsumentów, a w przypadku designu miejskiego mieszkańców, wpływa na zmiany strategii marketingowych i strategii miejskich.

Jednym z kluczowych atrybutów wytworów designu zrównoważonego jest trwałość. Trwałość rozumiana jest dwuaspektowo. Z jednej strony chodzi o możliwe najdłuższe, a nie celowe ograniczanie, użytkowanie danego produktu zgodnie z jego cechami, z drugiej natomiast chodzi o możliwie jak najdłuższe utrzymanie i przetrwanie zdrowych systemów społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Projektowanie zgodne z ideą zrównoważonego rozwoju jest zatem działalnością wyjątkowo twórczą i kreatywną, wymagającą od projektanta analizy wieloaspektowych cech obiektów, procesów i systemów w całym cyklu życia. W zrównoważonym projektowaniu ważny jest zarówno proces tworzenia, jak i efekt końcowy. Relacje z użytkownikiem i powiązanie z otoczeniem determinuje sposób i formę wykonanego projektu. Projektowanie takie stanowi mechanizm innowacyjnej humanizacji technologii i postępu zgodnego ze zmianami cywilizacyjnymi. Uwzględnia ono następujące kategorie:

- etykę globalną – sprawiedliwość w relacji do populacji ogólnoswiatowej i dbałość o zasoby globalne,
- etykę społeczną – sprawiedliwość inter i intrageneracyjna, dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie użytkownika,
- etykę kultury – wspieranie lokalnej specyfiki i różnorodności kulturowej,
- estetykę – dbałość o wykończenie i formę,
- ochronę środowiska – oszczędne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego, ochronę bioróżnorodności i minimalizację negatywnego wpływu na środowisko, recycling;
- trwałość – dbałość o jakość i maksymalizację czasu użytkowania.

Sukces w projektowaniu zrównoważonym zależy od zintegrowanego podejścia. Uwzględnione są zarówno wartości użytkowe, estetyka, bezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska. W przypadku zrównoważonego projektowania przestrzeni publicznej podkreślane jest znaczenie kwestii bezpieczeństwa społecznego i minimalizacji przestępczości jako istotnych determinant jakości życia w mieście⁴.

³ Witryna internetowa międzynarodowych badań World Value Survey. <http://www.worldvaluesurvey.org/>

⁴ L. Gamman, A. Thorpe: Design against crime i społecznie odpowiedzialny dizajn dla przestrzeni publicznej. „Przedsiębiorczość i Dizajn” 2009, nr 7, s. 6-10.

W nurt zrównoważonego projektowania wpisuje się wiele rodzajów działalności. Dotyczy on zwłaszcza: urbanistyki, architektury, wzornictwa produktów konsumpcyjnych i artystycznych.

Ważną część przestrzeni publicznej w miastach jest dziełem urbanistów i architektów. Zrównoważona urbanistyka (sustainable urbanism) poza większością kryteriów odnoszących się do zrównoważonego projektowania dotyczy ponadto kwestii wielofunkcyjności przestrzeni jako kontry do „niezrównoważonej” monofunkcyjności. Z kolei zrównoważona architektura (sustainable architecture) odnosi się do stosowania świadomych ekologicznie i społecznie technik projektowych w dziedzinie architektury. Celem zrównoważonego projektowania architektonicznego jest tworzenie budynków przyjaznych dla środowiska naturalnego oraz zdrowia i komfortu ludzi przy zastosowaniu zintegrowanego podejścia do projektowania, planowania i budowy.

Nurtem w ramach zrównoważonego projektowania jest ponadto tzw. eko-projektowanie czy projektowanie dla środowiska (design for environment). Jest to terminologia stosowana przez branżę projektowania inżynierskiego w odniesieniu do produktów i usług, dla których podczas całego cyklu życia (life-cycle design) analizowany i minimalizowany jest wpływ na środowisko naturalne⁵.

Ocena cyklu życia (life-cycle assessment – LCA) stosowana jest przez ekonomistów i inżynierów w odniesieniu do analizy wpływu produktów i usług na otoczenie i rozpatrywanie działalności produkcyjnej, usługowej i twórczej jako ingerencji w naturalny przepływ energii i materii. Uwzględnianie naturalnych przepływów jest częścią koncepcji „od kołyski do grobu” (cradle to grave) i jej rozwinięcia, tj. koncepcji „od kołyski do kołyski” (cradle to cradle). „Od kołyski do kołyski” jest holistycznym modelem produkcji ukierunkowanym na eliminację odpadów. Model ten nie ogranicza się do produkcji i wzornictwa przemysłowego, lecz może być zaaplikowany do wielu różnych aspektów ludzkiej działalności.

Zrównoważone projektowanie przybrało formalny wymiar podczas EXPO w Hanowerze w 2000 roku. Przyjęty, wówczas dokument tzw. Zasady z Hanoweru (The Hannover Principles – William McDonough & Partners: Design for sustainability. William McDonough Architects, Charlottesville 1992) podkreśla znaczenie takich wartości, jak jakość życia, wspólnota, współistnienie człowieka i środowiska naturalnego, sprawiedliwość międzypokoleniowa, trwałość. Działalność projektową rozpatruje jako element zmian w ramach systemu i w związku z tym stwierdza, iż musi być ona realizowana w kontekście całego cyklu życia.

⁵ K. Laskowska, A. Adamczyk, P. Grobelny: Design zrównoważony. Analiza dotycząca wpływu design zrównoważonego na wzrost konkurencyjności regionu wielkopolskiego na rynku europejskim. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2009, s. 9.

2. Znaczenie przestrzeni publicznej i designu w zrównoważonym rozwoju

Jak mawiał John Ruskin, „Miarą każdej cywilizacji są jej miasta, a miarę wspaniałości miasta znajduje się w jakości przestrzeni publicznych”⁶. Dobrze zagospodarowane przestrzenie miejskie są jedną z głównych determinant konkurencyjności ośrodków miejskich. Przestrzenie publiczne kształtują wizerunek miast, przyciągają nowych mieszkańców, turystów i inwestorów. Są jednym z podstawowych elementów budowania marki miasta. Kwestie estetyki są co prawda dyskusyjne, jednak nie trudno o przykłady projektów, które podobają się większości i to spośród grona profesjonalistów zajmujących się designem i zwykłych mieszkańców. Do takich przykładów należy Centrum Nauki i Edukacji Muzycznej Symfonia w Katowicach. Budynek ten podziwiany jest za dobre wkomponowanie w otoczenie oraz wysoką jakość wykończenia⁷.

Przestrzeń publiczna nabiera na znaczeniu jako istotna determinanta wpływająca na jakość życia. Design miejski to nie tylko walory estetyczne i funkcjonalne. Dobrze zaprojektowana przestrzeń publiczna sprzyja wspólnemu spędzaniu wolnego czasu i wymiany myśli. Inspiruje, zachęca do wyjścia z domu i dzielenia się z innymi swoimi zainteresowaniami. Sprzyja budowaniu wspólnoty lokalnej. Wartości te są szczególnie istotne w kontekście lokalnego rozwoju zrównoważonego.

Przestrzeń publiczna ukierunkowana na wysoką jakość życia mieszkańców powinna sprzyjać zdrowiu psychicznemu i fizycznemu, być bezpieczna, uwzględniać potrzeby różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych, starszych, rodzin z małymi dziećmi. Dobrze zaprojektowana przestrzeń publiczna sprzyja kontaktom międzyludzkim, ruchowi pieszemu i rowerowemu. To tylko podstawowe kryteria przestrzeni publicznej, które muszą zostać uwzględnione w procesie lokalnego rozwoju zrównoważonego.

3. Uspołecznienie rozwoju lokalnego w kształtowaniu przestrzeni publicznej

Zrównoważone kształtowanie przestrzeni miejskiej oznacza przykładanie dużej wagi do społecznych czynników rozwoju lokalnego. Akcent humanistyczny odnosi się m.in. do uspołecznienia procesu tworzenia przestrzeni miejskiej.

⁶ Start with the Park. Creating Sustainable Urban Green Spaces in Areas of Housing Growth and Renewal. Commission for Architecture & the Built Environment, London 2005, s. 7.

⁷ P. Rojek-Adamek, G. Gawron: Op. cit., s. 54.

W tradycyjnym rozumieniu ról w kształtowaniu przestrzeni publicznej władza lokalna jest zleceniodawcą usługi, projektant – zleceniobiorcą, a społeczność lokalna jedynie użytkownikiem projektowanych zmian, podczas gdy w procesie kreowania przestrzeni publicznej partnerami powinni być wszyscy aktorzy lokalni. Proces projektowy powinien odbywać się nie tylko dla mieszkańców, ale zwłaszcza z nimi. Jednak za decyzjami dotyczącymi przestrzeni publicznej w Polsce kryją się głównie eksperci, a ich projekty niekoniecznie poparte są oczekiwaniami ludzi. Coraz częściej jednakże mieszkańcy zaczynają postrzegać przestrzeń publiczną, nie jako „ziemię niczyją”, lecz jako ich współwłasność i swoje prawa z tym związane. Wyraża się to w podejmowanych projektach i rodzajach aktywności, które przynoszą wymierne i niewymierne korzyści o charakterze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym.

Aspekt społeczny wiąże się ponadto z edukacyjną rolą poszczególnych projektów uświadamiając i informując mieszkańców. Design może pośrednio lub bezpośrednio zawierać komunikat. Poprzez wybór określonych materiałów czy form w przestrzeni miejskiej projekt może zawierać przekaz, który uświadamia ludzi i stanowi środek kreacji ich postaw. Zamiast nawołujących do konsumpcjonizmu reklam i wypełniających przestrzeń prokonsumpcyjnych billboardów możemy za pomocą designu wpływać na wzmocnienie wartości społecznych i środowiska naturalnego.

Jednym z trendów zrównoważonego projektowania jest zazielenianie przestrzeni publicznej. Dzieje się to jako kontra do unifikowania polskich miast i miasteczek, gdzie betonowe place postrzegane są często jako miara nowoczesności. Tworzenie skwerów, przydomowych ogródków czy chociażby zazielenianie dachów i balkonów jest działaniem, które wpisuje się w nurt zrównoważonego projektowania przestrzeni publicznej. Poza bezpośrednimi i czytelnymi efektami jakie zazielenianie wnosi do miejskiej przestrzeni publicznej, korzyści jest znacznie więcej. Proces projektowania, tworzenia i utrzymania może być realizowany wspólnymi siłami mieszkańców lub przy ich częściowym udziale. Kwestie te powinny być przedmiotem ustalenia z pozostałymi stronami, tj. władzą lokalną jako właścicielem przestrzeni publicznej i zawodowymi projektantami. Współpraca i współtworzenie swojego otoczenia przyczynia się do budowania wspólnoty, większej identyfikacji z sąsiadami i miejscem zamieszkania.

Znaczenie zazieleniania przestrzeni publicznej, jako elementu podnoszenia estetyki przestrzeni publicznej, wskazane zostało w badaniach jako priorytetowe działanie śląskich samorządów⁸. Najwięcej, tj. 32% odpowiedzi dotyczyło tworzenia i utrzymania zieleni miejskiej: parków, skwerów i kwietników⁹.

Zazielenianie i kontakt z naturą w przestrzeni zurbanizowanej widoczny jest także w coraz bardziej popularnym zjawisku, jakim jest tworzenie miejskich ogrodów warzywnych (urban gardening). Ogródki warzywne powstają na dachach biurowców, w wydzielonych fragmentach parków miejskich czy też specjalnie zaprojektowanych miejscach w mieście. Zazielenianie przestrzeni publicznej to aktywna forma wspólnego spędzania wolnego czasu i integracji z sąsiadami, a w przypadku ogródków warzywnych także alternatywa wobec żywności z supermarketów. Jedną z modelowych realizacji tego typu jest Urban Physic Garden który utworzony został w 2011 w Londynie¹⁰. Projektanci, ogrodnicy i wolontariusze stworzyli miejsce odnoszące się do tradycji siedemnastowiecznego ogrodu w Chelsea, w którym miłośnicy roślin i studenci mogą zapoznawać się z różnymi gatunkami roślin. Obecnie ogród ten to przestrzeń spotkań, warsztatów, pokazów filmowych oraz miejsce do dyskusji o designie, roślinach i zdrowym stylu życia. Podobne inicjatywy zaczynają pojawiać się także w Polsce, m.in. w pobliżu Zamku Ujazdowskiego w Warszawie w ramach projektu „Zielony Jazdów”¹¹.

Angażowaniu się w poprawę przestrzeni publicznej sprzyja rozwój technologii. Nie wszyscy bowiem mogą lub chcą bezpośrednio uczestniczyć w kształtowaniu przestrzeni swoich miast. Współcześnie nie jest już niezbędne osobiste uczestnictwo w akcjach społecznych, a swoją aktywność i pomysłowość można wyrazić przy użyciu nowoczesnych technik komunikacji. Poza portalami, na których zgłaszać można pomysły i opinie, współczesny świat oferuje wiele aplikacji na telefony. Za pomocą świata wirtualnego i stron typu: www.openideo.com czy www.socialdesignsite.com można włączać się w działania w realnym świecie i poprawiać miejską przestrzeń publiczną.

⁸ Badanie wykonano na zlecenie Zamku Cieszyn w ramach projektu Design Silesia 2011. Celem badań zrealizowanych na przełomie 2010 i 2011 roku na grupie przedstawicieli 25% śląskich samorządów lokalnych było uzyskanie informacji służących ocenie stanu rozwoju designu na terenie województwa śląskiego.

⁹ P. Rojek-Adamek, G. Gawron: Op. cit., s. 127.

¹⁰ Witryna internetowa Urban Physic Garden. <http://www.physicgarden.org.uk/>

¹¹ Witryna internetowa Centrum Sztuki współczesnej Zamek Ujazdowski. <http://csw.art.pl/>

Podsumowanie

„Współczesny świat jest coraz bardziej zaprojektowany”¹². Już coraz mniej przestrzeni ma charakter czysto naturalny, pozbawiony antropopresji. Ręka ludzka jest szczególnie widoczna na terenach zurbanizowanych, które zasadniczo pozbawione są przestrzeni „niezaprojektowanej”. Przestrzeń miejska, poza budynkami, elementami infrastruktury technicznej, małej architektury o atrybutach czysto użytkowych, wypełniana jest także projektami sztuki miejskiej sensu stricto. Przedmiotem projektowania przestrzeni miast jest ponadto zieleń stanowiąca w wielu przypadkach oazę natury w zabetonowanym i sztucznym środowisku.

Projektowanie zrównoważone stanowi immanentną część zrównoważonego rozwoju. Jest wyzwaniem dla współczesnych i przyszłych pokoleń architektów, urbanistów i projektantów chcących wpisać swoje projekty w nurt zrównoważonego modelu konsumpcji i produkcji.

Projektowanie zrównoważone to projektowanie w kontekście systemów i udoskonalanie tych systemów w celu ich harmonijnej koegzystencji. Trafne jest stwierdzenie, iż „[...] dobry design to zrównoważony design”¹³. Jego produkty wynikają nie tylko z cech obiektów, ale i powiązań z otoczeniem. Analizowane są pod względem estetycznym, funkcjonalnym i komercyjnym, poprawiając jakość życia ludzkiego i wywierając najmniejszy potencjalny wpływ na środowisko naturalne. Działalność twórcza nie jest zatem pozbawiona korzyści społecznych i dbałości o środowisko w imię wyłącznie zysku dla twórcy i producenta. Projekty designu zrównoważonego nie funkcjonują jednak w oderwaniu od rynku.

Stosowanie filozofii designu zrównoważonego na każdym etapie procesu projektowego wymusza decyzje, które mają na celu zredukowanie negatywnego wpływu na środowisko i zdrowie użytkowników czy mieszkańców bez uszczerbku dla korzyści ekonomicznych. Zrównoważony design poprzez kreowanie atrakcyjnych produktów i usług może pomóc w uświadamianiu konsumentów i wpływać na realizowany przez nich styl życia. Jest to holistyczne podejście, które stymuluje rynek w stronę zrównoważonego modelu konsumpcji i produkcji. Ponadto, zrównoważone projekty uwzględniają lokalny potencjał zarówno pod względem zasobowym, tj. wykorzystania lokalnego kapitału, materiałów, surowców, technologii, jak i pod względem inspiracji kulturowej i historycznej.

¹² P. Rojek-Adamek, G. Gawron: *Op. cit.*, s. 11.

¹³ K. Laskowska, A. Adameczyk, P. Grobelny: *Op. cit.*, s. 41.

Design jest istotnym narzędziem stymulowania zmian, w tym procesie rewitalizacji miast. Realizacji nowych projektów miejskich i rewitalizacji przestrzeni publicznej przyświecać powinien kontekst potrzeb mieszkańców. Realizowane są one bowiem przede wszystkim dla nich i powinny być na nich ukierunkowane (human – centered design approach)¹⁴. Generalnym celem tworzenia i rewitalizacji przestrzeni publicznej jest bowiem poprawa jakości życia mieszkańców. W związku z tym głos o jej kształcie należy się odbiorcom działań projektowych, czyli społeczności lokalnej. Przestrzeń publiczna stanowić powinna przyjazne miejsce interakcji międzyludzkich, spędzania wolnego czasu i rekreacji oraz realizacji usług publicznych. Ze względu na negatywne historyczne konotacje okresu komunistycznego, dobro wspólne, w tym przestrzeń publiczna, traktowana była w Polsce przez wiele lat jako niczyja. Działania podejmowane w ramach nurtu zrównoważonego projektowania nadają jej cechy „obywatelskości”.

Literatura

- Brown T.: Design Thinking. „Harvard Business Review” 2008.
- Gamman L., Thorpe A.: Design against crime i społecznie odpowiedzialny dizajn dla przestrzeni publicznej. „Przedsiębiorczość i Dizajn” 2009, nr 7.
- Laskowska K., Adamczyk A., Grobelny P.: Design zrównoważony. Analiza dotycząca wpływu design zrównoważonego na wzrost konkurencyjności regionu wielkopolskiego na rynku europejskim. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2009.
- Rojek-Adamek P., Gawron G.: O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych. Zamek Cieszyn, Cieszyn 2011.
- Start with the Park. Creating Sustainable Urban Green Spaces in Areas of Housing Growth and Renewal. Commission for Architecture & the Built Environment, London 2005.
- Witryna internetowa Centrum Sztuki współczesnej Zamek Ujazdowski. <http://csw.art.pl/>
- Witryna internetowa międzynarodowych badań World Value Survey. <http://www.worldvaluessurvey.org/>
- Witryna internetowa Urban Physic Garden. <http://www.physicgarden.org.uk/>

¹⁴ T. Brown: Design Thinking. „Harvard Business Review” 2008, June, s. 84-92.

DESIGN IN PUBLIC SPACE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary

The term sustainable development is getting more and more interdisciplinary. It also doesn't pass over the issues of shaping public spaces and city design. Dissemination of sustainable design is a reaction on fast economic growth and rapid growth of global population, loss of natural resources and also unification of culture. At the same time public space becomes more and more important as one of the key factors determining the quality of life. Sustainable design is a design in the system context to improve the systems in terms of their coexistence. Its results come from the environment as well as social needs. They are analysed in terms of esthetic, functional and commercial aspects improving quality of life and minimizing its potential negative impact on the natural environment.